

V. 2207
Polska Macierz Szkolna

Szkoła Rzemieślników Warszawskich

Program nauk w Szkole dziennej

według projektu

M. BRZEZIŃSKIEGO.

Program nauk w szkole wieczorowej

dla terminatorów rzemieślniczych

opracowany przez Wydział pedagogiczny
„Szkół Rzemieślników Warszawskich P. M.“

Dr. WINOGRYD BOGUSKI

WARSZAWA

W tłoczni Wł. Łazarskiego, Marszałkowska 114, tel. 34 47

1907.

K 72/71

11928

SZKOŁA DZIENNA.

A. Religja.

Oddział I i II. Najważniejsze modlitwy i drobne opowiadania moralne, głównie z Nowego Testamentu, dostosowane do pojęć dziatwy.

III i IV. Krótki katechizm Kościoła rz. katolickiego, oraz Historja św. Starego Testamentu (w skróceniu), głównie zaś Historja Nowego Testamentu.

V i VI. Objaśnienia obrzędów i świąt Kościoła rz.-katolickiego. — Historja Kościoła wogóle, a w szczególności w Polsce. Powtarzanie głównych zasad Wiary i moralności chrześcijańskiej.

Uwaga. Przy znacznej liczbie uczniów innych wyznań, szkoła urządza dla nich osobne wykłady.

B. Nauka obyczajowa. (Kształcenie etyczne i społeczne).

I i II. Drobne zdarzenia, obrazki i opowiadania ze stosunków dziecka do samego siebie, rodziny i szkoły. Kształcenie zamiłowania czystości, po-

rządu, przyzwoitości, pracowitości, obowiązkowości, prawdomówności; miłości, szacunku i wdzięczności dla rodziców i starszych; miłości, przyjaźni i zgody względem rodzeństwa i kolegów; obrony krzywdzonych, pomocy dla bezsilnych, współczucia dla kalek, sierot i nieszczęśliwych, litości i przywiązania dla zwierząt; szczepienie zamiłowania wszelkiego dobra,—wstrętu do wszelkiego zła.

III i VI. To samo — z rozszerzeniem na stosunki wzajemne mieszkańców kraju. Zwraćać uwagę na zgodę sąsiedzką, pomoc w pracy i nieszczęściu, potęgę współdziałania. Wykorzeniać wady przeciwspoleczne: złośliwość, zazdrość, nienawiść, okrucieństwo, plotkarstwo, obmowę, oszukaństwo, wyzysk, kradzież. Naprawa krzywdy wyrządzonej. Kształcenie poczucia godności własnej, odwagi, wytrwałości i poświęcenia. Stosunek względem sąsiadów innego wyznania, narodowości lub stanu oprzeć na zasadzie wzajemnego szacunku i zgody.

V i VI. Naród, społeczeństwo, ludzkość, — stosunek do nich jednostek i grup ludzkich; wyrabianie poczucia do obowiązku społecznego i obywatelskiego; miłość, praca i poświęcenie dla ojczyzny.— Pojęcie prawa i państwa; krótki rys stosunków polityczno-prawnych w kraju.

Przykłady z życia, z dziejów kraju i ludzkości, z Pisma św.—Materjał winien być żywy, pełen mocy, działający na serce, wyobraźnię i wolę ucznia. Tematy nauczyciel musi dobrać przede wszystkim z życia i z duszy własnej, pomagając sobie w razie potrzeby urywkami z wypisów, zbiorków, życiorysów, legend, poezji, nowel i t. p.

Uwaga. Przy każdej sposobności uczniowie stosują w życiu prawdy etyczne i społeczne.

C. Język Polski.

I. Nauka czytania i pisania według sposobu obrazkowo-głosowego.

II. Wprawa w czytanie i pismo. Objaśnienia wyrazów i zwrotów, krótkie opowiadania i wiersze. Przepisywanie z książki (w klasie).

III. Płynne czytanie druku i pisma; opowiadania; wiersze. Zdania proste. Początki pisowni, z praktyczną nauką o wyrazach i zgłoskach, Przepisywanie z druku i pisma (w klasie).

IV. Czytanie jak wyżej. Nauka o zdaniu rozwiniętem. Części mowy. Dyktando rozumowane. Krótkie streszczenia i przeróbki urywków przeczytanych lub usłyszanych. Wiersze.

V. Nauka o zdaniu ściągniętem i złożonem. Użycie znaków pisarskich w dyktandzie. Praktyczne poznawanie gramatyki przez rozbiory i ćwiczenia ustne i piśmienne. Wypracowania na zadany lub wybrany temat, listy, zawiadomienia, pokwitowania, umowy i t. p.

VI. Czytanie i objaśnienie utworów prozaicznych i poetycznych najważniejszych pisarzy dostępnych ludowi, z krótką wzmianką o życiu i dziełach. (Rej, Kochanowski, Skarga, Karpiński, Krasicki, Brodziński, Mickiewicz, Słowacki, Krasiński, Syrkomla, Lenartowicz, Pol, Kraszewski, Anzyc, Konopnicka, Klem. Junosza, Jeż, Orzeszkowa, Prus, Sienkiewicz, Żeromski i inni). Wypracowania ustne i piśmienne z różnych dziedzin nauki, historii i piśmiennictwa.

D. Język rosyjski.

IV, V, VI. a) **Czytanie.** Biegłe i poprawne czytanie ustępów rosyjskich. Objaśnienie ustępów

czytanych co do treści i języka. Rozmowy o rzeczach czytanych. Opowiadanie samodzielne treści czytanych ustępów. Uczenie się na pamięć ustępów. b) **Gramatyka.** Najważniejsze zasady gramatyczne, o ile to jest koniecznem do poprawnego wyrażania się w mowie i piśmie. c) **Pisanie.** Dyktando z zachowaniem prawideł ortograficznych. Streszczanie wyrazu według pytań, następnie według dyspozycji. Układanie listów handlowych, podań, świadectw i t. p. w takiej formie, w jakiej sporządza się je w rzeczywistości.

E. Język niemiecki.

IV, V, VI. To samo co z języka rosyjskiego
Uwaga. Na lekcjach rosyjskiego i niemieckiego nauczyciel rozmawia z uczniami wyłącznie w języku rosyjskim wzgl. niemieckim.

F. Nauka rachunku i wymiaru.

I. Liczby całkowite i najprostsze ułamki do 20. Liczenie i odliczanie, cztery działania, pisanie i czytanie liczb w zakresie 20. Odnośne zadania pamięciowej brane ze stosunków życiowych. Przy nauce początkowej używa się wszelkich ułatwień, rachując na kamykach, fasolkach, palcach, liczydłach i t. p. Stopniowo przechodzi się do liczb oderwanych i formułek piśmiennych.

II. To samo z liczbami do 100. Zadania i przykłady pamięciowe i piśmienne ze stosunków realnych.

III. To samo z liczbami do 1000.

IV. Zasady układu dziesiętnego liczb. Czytanie i pisanie wszelkich liczb. Cztery działania.

Najważniejsze liczby wielorakie krajowe. Elementarne wiadomości o linjach i kątach, ich rysowaniu i mierzeniu. Ważniejsze figury płaskie, ich własności i rysowanie. Praktyczne poznanie najważniejszych brył foremnych, ich powierzchni i przekrojów (sześcián, równoległościán, słup prosty i pochyły, ostrosłup, walec, stożek, kula).

V. Ułamki zwyczajne i dziesiętne. Układ miar metrycznych. Mierzenie figur płaskich; mierzenie wielokątów i kół. Mierzenie powierzchni najprostszych brył.

VI. Prowadzenie rachunków, gospodarskich. Pojęcie o zysku i stracie, o procentcie, papierach procentowych, wekslach i rewersach. Mierzenie praktyczne gruntów. Zdjęcia, rysowanie i sprawdzanie planów (ogrodu szkolnego, pola, sadzawki i t. p.). Mierzenie objętości brył (rowów, ziemi wybranej, nasypów i t. p.).

G. Pogadanki rzeczowe. (Nauka o rzeczach).

I. Przedmioty przyrodzone i sztuczne z najbliższego otoczenia dziecka w szkole, domu, na podwórzu szkolnem i domowem; ich opis, rozbiór na części główne, własności i przeznaczenie.

II. Warszawa. Gmachy, kościoły, szkoły, fabryki i t. d., pomniki; ich wygląd i przeznaczenie. Ogród miejski. Wisła. Drogi i koleje. Miasteczko i wieś.

Uwaga. Pogadanki prowadzi się sposobem poglądowym, na rzeczach prawdziwych, a w braku tychże na modelach, obrazkach i rysunkach. Celem pogadanek jest kształcenie i wyrabianie uwagi, spostrzegawczości, zdolności porównywania i wnioskowania. Przy

stosownej sposobności nie należy pomijać celów moralnych i rozbudzania poczucia piękna. Pożądane są jaknajczęstsze wycieczki nauczyciela z uczniami.

H. Nauka przyrody

jest dalszym ciągiem pogadarek rzeczowych, rozszerzającym stopniowo widnokrąg dziecka na przedmioty i zjawiska otaczającej przyrody. Kurs trwa lat 4, poświęcając pierwszy rok przyrodzie żywej, 2 następne przyrodzie martwej, a ostatni rok nauce o budowie i życiu roślin i ludzi.

Metody poznania: spostrzeganie, porównywanie doświadczenie, wnioskowanie. Cel — pojęcie ładu i przyczynowości zjawisk przyrody, ich potęga, piękno, stosunek do człowieka. — Materiał do nauki zdobywa się, o ile można, na wycieczkach, drogą samodzielnej pracy uczniów. Niezbędnymi są okazy minerałów, roślin, zwierząt wyczepionych i konserwowanych, minerałów; tablice barwne, nieco przyrządów fizycznych i chemicznych. Większą część tych pomocy naukowych, tworzących stopniowo „Skarbczyk naukowy szkolny“, zebrać i zrobić mogą i powinni uczniowie pod kierunkiem nauczyciela. Nb. „Skarbczyk“ przygotowany przez uczniów, stanowi na zawsze własność danej szkoły.

III. Przyroda żywa okolicy własnej, kraju i dalszych okolic ziemi, rozpatrywana w naturalnych, miejscem pobytu i stosunku wzajemnymi powiązanych skupieniach. A więc:

Flora i fauna naszych pól, lasów, łąk, wód i gór. — Flora i fauna stepów, pustyń, puszczy podzwrotnikowych, mórz i okolic podbiegunowych.

IV. Ważniejsze przedmioty i zjawiska przy-

rody martwej. Kurs doświadczalny, z poznawaniem i wykazaniem własności, ważniejszych przemian fizycznych i chemicznych oraz technicznego znaczenia ciał opisywanych. Azatem:

Powietrze, jego własności. — Tlen. — Azot. — Dwutlenek węgla. — Woda. — Węgiel, torf, asfalt, nafta. — Piasek. — Glina. — Wapniaki. — Gips. — Siarka. — Sól kuchenna. — Granit i jego wietrzenie. — Pojęcie o skałach wybuchowych, osadowych i nawianych. — Rola, jej rozbiór mechaniczny i gatunki u nas w kraju. — Żelazo. — Miedź. — Cyna, cynk i ołów. — Srebro, złoto i rtęć. Budowa skorupy ziemskiej. — Krótka historia powstania ziemi i jej przemian geologicznych. — Świat roślin i zwierząt wygasłych.

V. Najważniejsze zjawiska ciepła, światła, elektryczności i dźwięku. Najgłówniejsze prawa i przyrządy mechaniki — w zastosowaniu do potrzeb życia miejskiego, w rzemiosłach i przemyśle.

VI. Budowa i życie rośliny. — Budowa i życie człowieka, z uwagami praktycznymi dotyczącymi zachowania zdrowia.

J. Geografia.

III. Wiadomości wstępne z geografii fizycznej antropogeografii, na podstawie badania okolic miasta. — Zasadnicze wiadomości z geografii astro-nomicznej. — Wycieczki geograficzne.

IV. Geografia szczegółowa Polski i ziem przy-ległych. Wycieczki krajoznawcze.

V. Europa i krótki zarys Ameryki, Azji, Afryki i Australji.

Wiadomości podawane być winny w barwnych obrazach przyrody krajów i życia ludów, ilustrowa-

ne obrazkami, — o ile można, przy pomocy latarni magicznej.

K. Historia.

III. Luźne obrazki i opowiadania z dziejów kraju i życia zasłużonych i dzielnych obywateli.

IV. Dzieje Narodu Polskiego.

V. Obrazy i opowiadania z historii powszechnej.

VI. Powtórzenie historii Polski w związku z powszechną, ze zwróceniem głównej uwagi na koniec wieku XVIII, wiek XIX i czasy obecne.

L. Pogadanki ekonomiczne.

Pogadki ekonomiczne z historii przemysłu rzemiosł i handlu. Rzemiosło. Manufaktura. Fabryka.

M. Rysunki. I, II, III, IV.

W oddziałach niższych odręczne — z natury, z tablicy lub wyobraźni. Rysowanie kredą na tablicy ręką prawą i lewą. W oddziałach starszych: dla dziewcząt—ozdobne; dla chłopców — narzędzia, części maszyn pomocniczych w rzemiosle, plany budynków i t. p.

N. Kaligrafia. I, II, III, IV.

Pismo prostopadle.

O. Roboty ręczne.

I i II. Chłopcy i dziewczęta—składanki i wycinanki, tektura: pudełka, oprawa książek, plecion-

ki z łyka i trawy, lepienie z gliny i modelowanie z gliny.

III i IV. Chłopcy — słoma, sitowie, koszyki, drzewo, roboty sznurkowe.

III i IV, Dziewczęta: szycie, cerowanie i łatanie, robienie kwiatów sztucznych, wyszywanie, gotowanie i porządek domowy.

P. Gry, zabawy, gimnastyka, (pływanie).

I, II, III, IV — gimnastyka bez przyrządów, marsze, gonitwy, piłka, dowolne zabawy.

V i VI (o ile czas pozwoli) dziewczęta: prowadzenie zabaw z młodszymi oddziałami.

V i VI chłopcy: mustra z drążkami, palcaty, ratowanie od ognia, pływanie i t. p.

Szkoła posiada swoją chorągiew, zbiór przyrządów do wycieczek przyrodniczych, do gier i gimnastyki, trąbki sygnałowe, bęben, a z czasem więcej przyrządów muzycznych.

R. Ś p i e w.

I i II. Łatwe śpiewki przy zabawach.

III, IV. Śpiewy religijne, narodowe, obyczajowe i inne; chóry; poznawanie, czytanie i pisanie nut.

Kursy wieczorowe dla terminatorów
Szkoły Rzemieślników Warszawskich
POLSKIEJ MACIERZY.

PROGRAM:

Religja i nauka obyczajowa.

Kursy I, II i III nauka religii według programu opracowanego przez Stowarzyszenie Księży Prefektów.

Język polski.

Kurs I. Czytanie z objaśnieniami; pisanie z książek i według dyktanda. Objaśnienia gramatyczne części mowy odmiennych i budowa zdania prostego. Opowiadania z dziedziny geografii i przyrody; uczenie się wierszy poleconych przez nauczyciela i wedle upodobania uczniów.

Kurs II. Części mowy nieodmienne, budowa

zdania złożonego, rozbiór gramatyczny, dyktando, opowiadanie ustne i piśmienne rzeczy przeczytanych lub na temat dowolny. Pogadanki z historii Polski i przyrody.

Kurs III. Powtórzenie i rozwinięcie składni, zasady teorii stylu, wypracowania piśmienne, opowiadania z historii Polski i przyrody w dalszym ciągu. Pogadanki historyczne o najważniejszych wypadkach z XIX wieku, o najważniejszych obowiązkach i prawach człowieka i obywatela; wiadomości z geografii Polski i powszechnej. Pisanie listów handlowych, umów i podań w sprawach zarobkowania i t. p.

Język rosyjski.

Kurs II i III. Czytanie, pisanie, początki gramatyki opowiadanie ustne i piśmienne.

Język niemiecki.

To samo (w skróceniu) co z języka rosyjskiego.

Arytmetyka.

Kurs I. Cztery działania proste z liczbami zwyczajnymi i pojęcie o ułamkach.

Kurs II. Miary i wagi najbardziej u nas używane; działania z liczbami wielorakimi; ułamki dziesiętne i zwyczajne.

Kurs III. Reguła 3-ch, rachunek procentowy, wymiar powierzchni i objętości brył (z życia praktycznego), wykład sposobem praktycznym. Zasady buchalteryi pojedynczej, pisanie rachunków, kreślenie geometryczne przy obliczaniu powierzchni

Kaligrafja.

Kurs I. Pismo prostopadłe.

Rysunki.

Kurs II. Linie formy geometryczne, rysowanie najłatwiejszych przedmiotów z otoczenia lub wzorów.

Kurs III. Rysunki z natury z uwzględnieniem perspektywy praktycznie. Rysowania narzędzi i części maszyn pomocniczych używanych w rzemiośle; rysunek przedmiotów wyrabianych w rzemiośle.

Uwaga. Kurs III. Pod opieką fachowców zwiedzanie wzorowych warsztatów, fabryk, muzeów, arcydzieł sztuki.

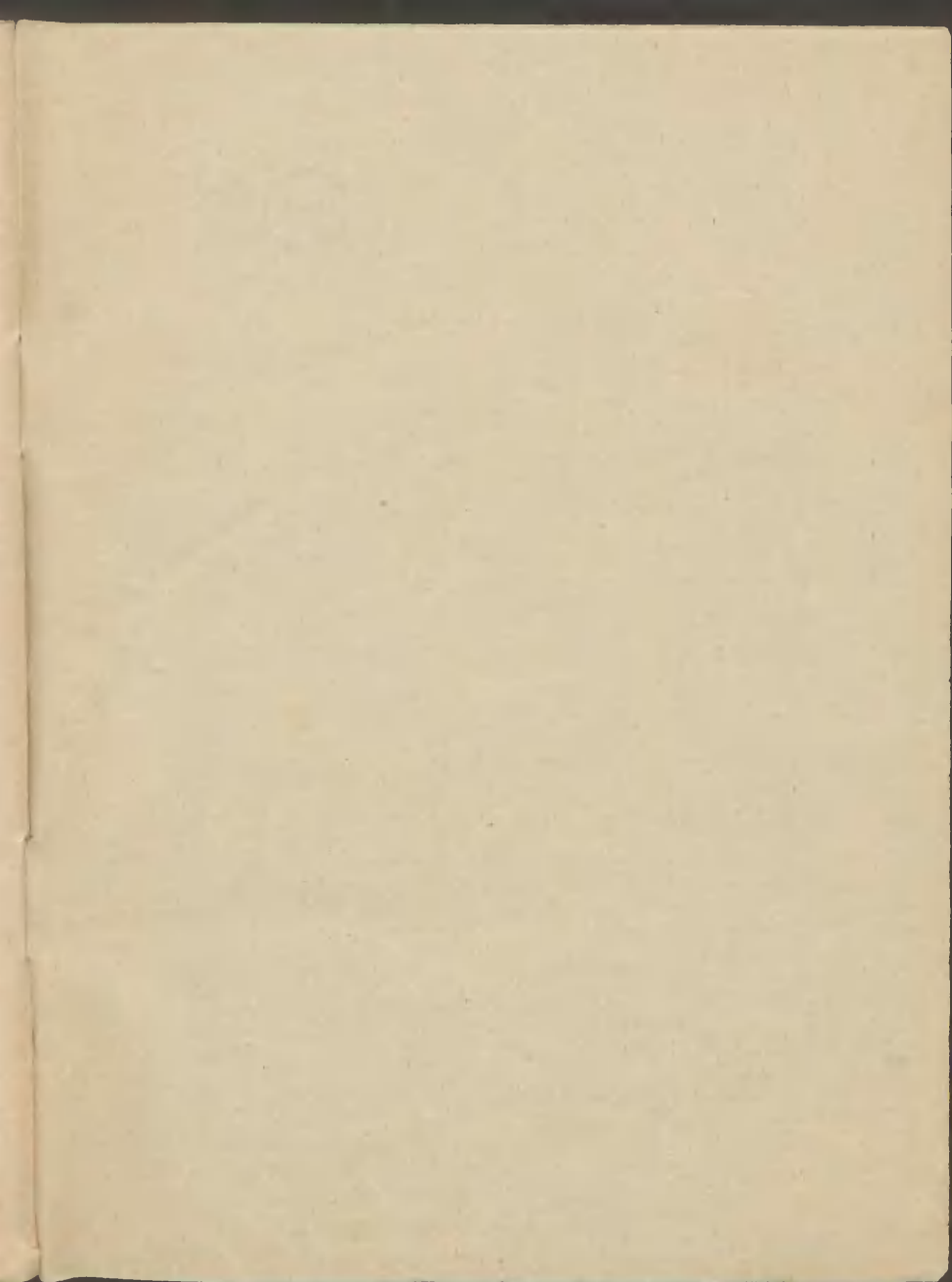
Konserwowanie i utrzymywanie w porządku wszelkich narzędzi rzemieślniczych.

Z polecenia Zarządu Szkoły Rzemieślników Warszawskich programy powyższe opracował Wydział Pedagogiczny tejże szkoły.

Przewodniczący Wydz. Pedagog.

W. Humnicki

Sekretarz Cz. Zarz. **St. Konwerski.**

EST
2014

KSIEGÓZBIÓR
W. S. WYRBEK